

Людвиг Селимски (Велико Търново, България;
Катовице - Полша)

**ДОЦ. Д-Р МАРИЯ АНГЕЛОВА-АТАНАСОВА –
ТВОРЕЦ И ОРГАНИЗАТОР НА ПОЛЕТО
НА БЪЛГАРСКАТА ОНОМАСТИКА**

1. Не би било преувеличение, ако размишленията по повод на 70-годишния юбилей върху мястото на доц. д-р М. Ангелова-Атанасова (род. на 9.X.1945) на обширното поле на родната наука за проприалната лексика на българския език, за собствените имена на лица и на географски обекти, започнем с обобщението, че 5 десетилетия от живота на нашата колежка и сътрудница, а за много от деятелите на това поприще учителка, са били плътно свързани със събирането, най-напред, а после и с класификацията и научната обработка на нашите имена на лица, селища и други географски обекти, а през последните десетилетия

и с планирането и организацията на изследванията из тая област и – което е особено важно – с отпечатването на статии, студии, сборници и монографии като венец на тоя неоченим труд, в това число и на една дузина монографии на други автори, някои от които отдавна си бяха отишли от тоя свят, без да видят реализирани като отпечатана книга творческите си усилия и възжелания. Няма да е преувеличение, защото с проблемите на ономастиката тя заживява още като студентка и не само на „скамейката” – като член на кръжока по ономастика, но и като най-активен участник в летните експедиции на тоя кръжок, провеждани под ръководството на проф. Николай Ковачев, а най-сетне – и като първи във ВТУ автор на дипломна работа по антропонимия – „Антропонимията в парусията на Батожевския манастир” (1968). Повече или по-малко тия проблеми са я вълнували и на попрището ѝ на гимназиална учителка – най-напред в Нови пазар, в Преслав, а впоследствие – в гимназията в гр. Полски Тръмбеш.¹ И пак не без връзка с тях се явява на конкурс, за да свърже за цял живот съдбата си със Светогорската Алма Матер – от 1.IV.1974 като специалист-филолог към Архива по ономастика на катедра „Езикознание”, а от началото на 1975 г., като асистент по езикознание и – както ще се окаже – най-близък и най-достоеен съратник и продължител на делото на Учителя и Колегата проф. Николай Ковачев (1919–2001). През 1980 г. тя е повишена в старши асистент, от 1988 г. е главен асистент; през 1993 г. защитава кандидатска (= докторска) дисертация, а през 1997 г. е избрана за доцент по общо и сравнително езикознание.

Тия „размишления” започнахме под работното заглавие „Живот посветен на науката за собствените имена”. А не биваше да се забравя, че се намират и интересни „отклонения” от избраното още през студентските години поприще. М. Ангелова-Атанасова се включва в дискусията около формирането на книжовния език с бележки за унификационните процеси от края на XIX век;² проявява определено

¹ Повече данни за първите 2 десетилетия изпълнен с мъка и борба живот вж. в: Доц. д-р Мария Ангелова-Атанасова – нашата юбилярка. // *Проглас*, XX/1. ВТ, 2011, 281–293; Жизненият юбилей на нашата колежка (Доц. д-р Мария Ангелова-Атанасова на 65 години). // СПБО, т. 12, 2012, 527–544.

² Езикът на Цани-Гинчевите повести и унификационните процеси в българския книжовен език към края на XIX век. // *Стилистика и лингвистика. Сборник изследвания, посветени на професор доктор Димитър Чизмаров*. Изд. на ВТУ. В.Търново, 2009, с. 49–56.

отношение към актуалните процеси в българския език и проблемите на езиковата политика;³ публикува статии из областта на словообразуването⁴, фразеологията и етимологията⁵. В една от тях бълг. *загаля се* ‘заоблачава се’, *загатая*, *загатавам* ‘заграждам’, *зурав/дзурав* (експр.) и *шанто̀свам се* ‘лудея’ обяснява с помощта на словашки съответствия.⁶

2. Трайният интерес на доц. д-р М. Ангелова-Атанасова към **топонимията** и специално изборът ѝ тъкмо на **Горнооряховско** като район за проучване е пряко свързан с научноизследователския проект на проф. Николай Ковачев *Езикови и поселищни отношения в басейна на р. Янтра в светлината на топонимията*. Така се появяват изследвания върху имена от тоя район на водни обекти⁷, на селища и местности⁸, анализирани – по една стара традиция – като важен, а понякога незаменим източник на данни за историческото минало

³ Българският език в началото на ХХI век – иновации и езикова политика. // *Езикът и литературата в модерното общество. Jazyk a literatúra v modernej spoločnosti*, съст. Т. Ичевска. В.Търново, 2005, с. 151–161.

⁴ Новите думи в български език от словообразователно гледище. // *Български език*, 1992/5, с. 440–447.

⁵ Българският фразеологизъм *иде /пристига/ росен-пресен*. // *Slavica Slovaca*, т. 30/1, Bratislava, 1995, 42–46; За произхода на диалектния глагол *унегрям се*. // *Научни изследвания в чест на проф. д-р Боян Байчев*. В.Търново, 2005, с. 49–50.

⁶ Из българската диалектна лексика и фразеология (Няколко българско-словашки лексикални изгласи). // СПБО, т. 6, 2002, 68–73.

⁷ Хидронимията на Горнооряховско. // *Юбилеен сборник „20 години Великотърновски университет“*, кн. I. Езикознание. В.Търново, 1983, с. 17–29.

⁸ Селищни имена от турски произход в бивша Горно-оряховска околия. // *Аспирантски сборник*, кн. IV, св. 2 – *Езикознание*, В. Търново, 1977, с. 61–71; Имената на изчезнали селища в Горнооряховско. // *1300 години Българска държава*, В. Търново, 1982, с. 85–98; Български имена на селища в Горнооряховско. // *Славистични проучвания (Сборник в чест на IX международен славистичен конгрес)*. София, 1983, с. 7–18; *Малуша* или *Дюдря* преди *Павел*? // *Приятели за науката. Сборник в чест на проф. д-р Тодор Балкански, посветен на неговата 65-годишнина*. В. Търново, 2009, с. 47–51; Спорното и безспорното в топонимията на Лясковец. // *Лясковец в миналото*. В. Търново, 1994, с. 35–56 (с 4 приложения).

на народа.⁹ В други статии от езиковедския анализ на местните имена вади важни заключения за историята на езика, особено на речника.¹⁰ Ерудицията, придобивана в тясна връзка с упражненията и лекциите по общо езикознание, а за известно време и по сравнителна граматика на славянските езици – това необходимо зло за университетския творец на наука – изиграват своята положителна роля за творческото съзряване на М. Ангелова-Атанасова: позволяват ѝ да извлече от изследвания ономастичен материал теоретични обобщения относно проявите на системност и асистемност. За да достигне до всичко това, разбира се, от огромно значение се оказва общуването ѝ с руското езикознание и особено по-близкият контакт с такива забележителни личности, като А. В. Суперанска и Н. В. Подолска при специализацията ѝ (2 месеца през 1983 г.), който тя особено много цени. Някои изводи от по-общ характер, особено относно мотивираността на местните имена¹¹, за антиномията устойчивост ~ променливост в топонимичната система или за номинацията в българската топонимия, заявявани не само на национални, но и на международни форуми¹², залягат в основите на

⁹ Топонимията на Лясковец като исторически извор. // *Велико Търново и Великотърновският край през вековете*. В. Търново, 1983, с. 137–147; Топонимията на с. Павел като извор за историята му (Селищни, водни, местностни имена). // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. В. Търново, 2007, с. 44–64.

¹⁰ Имена от изчезнали лексеми в топонимията на Горнооряховско. // *Български език*, 1988/5, с. 420–422; Две старинни имена от Горнооряховско: *Зъчка* и *Ъжевия*. // *Български език*, 1989/1, 69–70; Старинни елементи в топонимията на Горнооряховско // *Трудове на ВТУ, Филологически факултет*, т. 24, кн. 2. *Езикознание*. В. Търново, 1992, с. 137–171.

¹¹ Мотивираност на местните имена. // *Сборник доклади от II-я Международен конгрес по българистика, т. 5 Диалектология и ономастика*. София, 1988, с. 252–258.

¹² Причини за промени в топонимическата система. // *15. Internationaler Kongreß für Namenforschung. Der Eigenname in Sprache und Gesellschaft. Vorträge und Mitteilungen in der Sektion 1. Theorie, Methodik und Geschichte der Onomastik*, II. Leipzig, 1985, с. 1–5; Проблемът за устойчивостта на местните имена. // *Славистични проучвания*, ВТУ. В. Търново, 1988, с. 5–8; Съдбата на българската топонимия през XV–XVIII в., отразена в турски извори за българската история и в промените, настъпили в топонимията на

II глава, изведена и като подзаглавие на дисертационния труд – една нетрадиционна за страната по своята структура топонимична монография.¹³

А върху тясно свързаните с тая проблематика въпроси за „динамиката на топонимичната система“, за „съжителството на стари имена и техни деривати с нови имена и техни деривати“ М. Ангелова-Атанасова се спира и в отделно изследване, тоя път върху материал от исторически паметници от XII–XVI век.¹⁴

Друга посока на научни издирвания се открива в опита за изучаване речниковата база на българската топонимия в сравнение с тази в лужишките езици.¹⁵

Висока оценка се полага и на публикациите, третиращи по-определено проблеми на *географската терминология* в българската топонимия, свидетелстващи между другото и за траен и сериозен интерес към тая област. Като разглежда подробно разпространението на географския термин *балта/валт(а)* (и произв.) блато¹⁶, към което впоследствие прибавя и проблема за необходимото разграничаване на произв. *балталък* тресавище, блато, блатисто място¹⁷ от омонимното производно *балталък*, със значение сечище¹⁸ (от тур. *balta* брадва)¹⁹, М. Ангелова-Атанасова очертава специфичните особености

Горнооряховско. // *Турските завоевания и съдбата на балканските народи, отразени в исторически и литературни паметници от XIV–XVIII век*. В. Търново, 1992, с. 458–466; Problems of Nomination in Bulgarian Toponymy. / *International Congress of Onomastic Sciences*. Helsinki, 1991, 11 (резюме).

¹³ **Топонимията на Горнооряховско. Проблеми на устойчивостта на функциониращата топонимична система.** Бендида. В. Търново, 1996, 474 с. Срв. под същото заглавие АКД. В. Търново, 1993, 41 с.

¹⁴ Някои наблюдения над географската терминология и топонимията в произведенията на писателите от Търновската книжовна школа. // *Търновска книжовна школа*, т. 5. В. Търново, 1994, с. 369–376.

¹⁵ Лексикалната основа на българската и лужишката топонимия. // *Сборник в чест на проф. Ангел Давидов*. В. Търново, 2004, с. 313–325.

¹⁶ Вж. напр.: Проблеми на картографирането на българската географска терминология, съхранена в микротопонимията. // *Zborník materiálov. 13. slovenská onomastická konferencia*, Bratislava, 1998, с. 37–48.

¹⁷ Географският термин *балта* в топонимията на България. // *Етнолингвистични проблеми на балканските народи*. София, 2000, с. 74–80.

на картографирането на географската терминология в топонимията, доста различно от картографирането на явления и от други равнища в практиката на диалектолозите. А изводът е, че прилагането на диалектната мрежа за целите и на топонимията не е добра алтернатива за ономастите, но може да бъде основа за дискусия преди да се пристъпи към създаването на Български топонимен атлас.

3. Към проблемите на *антропонимията* М. Ангелова-Атанасова се насочва отново след 1990 г., когато разработва научноизследователски проекти на ЦБО от тази област. Покрай статията, посветена на личните имена, които се създават „по конверсия на собствени имена на звезди и съзвездия“, като *Деница*, *Зорница*, *Ралица* и мн. др.¹⁸, за отбелязване е специалният ѝ интерес към промените в антропонимията, които ще занимават изследвачката по-трайно. Тя установява, между другото, чувствително отстъпление от традиционните християнски имена,¹⁹ както и възвръщане към двуосновните славянски имена.²⁰ Освен характера на промените по същество,²¹ предмет на специален статистически анализ стават и причините за по-забележителните промени в личноименната система на българите, а и мотивите, от които се ръководи отделната личност, когато при избора на име за детето си се оказва в явно и остро противоречие с традицията.²² Своите наблюдения, оценки и изводи за радикалните бщественно-исторически промени, в условията на които протичат установяваните промени в именуването на българите, тя излага и на Конгреса по ономастика

¹⁸ Лични имена от имена на звезди и съзвездия в съвременната българска антропонимия. // *Ономастично и етнолингвистично пространство на езика (в чест на проф. Н. П. Ковачев)*. В. Търново, 1996, с. 43–54.

¹⁹ Съдбата на календарните имена през периода 1981–1990. // СПБО, т. 5, 2002, с. 155–204.

²⁰ Сложните лични имена в българската личноименна система през периода 1981–1990. // *Onomastica*, XLII. Kraków, 1997, с. 149–170.

²¹ Характер на промените в българския именник през периода 1981–1990 г. // *Slavica Slovaca*, г. 32, № 1, Bratislava, 1997, с. 33–42.

²² Опит за изследване на психо- и социолнгвистичните причини за промените в личноименната ни система. // СПБО 2, т. 2, 1994, с. 147–152.

в Трир.²³ Основната част от изследванията ѝ върху личните имена са по темата на монографията *Личните имена у българите (1981–1990)*, обсъдена и приета през 1996 г., послужила за хабилитация за доцент през 1997 г., а отпечатана през 2001 г.²⁴ Те са тясно свързани и с отпечатаната 3 години по-рано монографията за *имената на българите в Словакия*.²⁵ Двата труда си приличат не само по тематика и актуалност на проблематиката, но и по прилагания в тях статистически метод. И в двете изследвания, получили висока оценка в рецензия от У. Бияк в сп. *Onomastica* (XLVII, Kraków 2002, 245–248), М. Ангелова-Атанасова изхожда от щателно проучен емпиричен материал и стига до твърде интересни и важни изводи за наблюдаваните промени относно лексикалния състав на имената, езиковия им произход, фонетичното и морфологичното им оформление. Тя създава електронна база данни за личните имена, като се основава на добрия опит на учителя си – Николай Ковачев, чието дело се старее с цялото си умение да продължава и развива. Като редактор на *Честотно-етимологичния речник на личните имена* на Н. Ковачев (1995), тя познава много добре именната система до 1980 г., представена в тоя речник. Като продължава изследователската линия на своя учител, тя я обогатява с нови методи, наблюдения и факти. Несъмнено едно от най-интересните неща е опитът ѝ да вникне в характера и причините за динамиката на именната система и за устойчивостта на някои пластове в нея. Правилно схваща, че различията между антропонимичната подсистема и лексикалната система на езика обуславят нееднаквата по степен динамика и устойчивост на тези две равнища. Стига до важни обобщения от психо- и социолингвистичните проучвания върху имената чрез забележителна по мащаб анкета с около 6000

²³ Psycholinguistische und soziolinguistische Ursachen für die Veränderungen im System der Personennamen. // *Akten des 18. Internationalen Kongresses für Namenforschung; Trier, 12.–17. April 1993 – Band III: Namensoziologie*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1999, с. 220–226.

²⁴ С подзаглавие *Състояние и проблеми на съвременните български лични имена*. ВТ, 2001, 271 с.

²⁵ *Имената на българите в Словакия / Mená a priezviská Bulharov na Slovensku*. Bratislava 1998, 120 с.

носители.²⁶ Книгата *Личните имена у българите (1981–1990)* представлява интерес и за широк кръг читатели – достойна презентация на престижния не само в национален мащаб *Център по българска ономастика* при ВТУ – научноизследователско звено, с което би се гордял не един европейски университет.

Междувременно се появяват и други изследвания, третиращи личните имена от различни гледища.²⁷ По-голямата част от тях са върху имената от края на XX в.²⁸ и за промените в именуването на границата между две епохи, когато са отпаднали ограниченията върху избора на имена за новородените и се развиват съвършено нови процеси.²⁹ За изследователя обаче това не означава, че обществото остава безразлично към всичко това, че се отказва от наблюдаването³⁰ и от минималната възможност за контрол или направляване на процесите, за коригиране на развойните посоки.³¹

След като създава електронна база данни за нашите **фамилни имена** (в ЦБО – чрез научен проект, финансиран от МОН), М. Ангелова-Атанасова предприема проучвания върху теоретични и етимологични проблеми на **фамилните имена** и **пъркорите, прозвищата и родовите имена**, една част от които вече са публикувани.

²⁶ Срв. Свободен асоциативен експеримент върху материал от българския именник. // *Slavica Slovaca*, г. 33, № 1, Bratislava, 1998, 34–40.

²⁷ Срв. Словообразователната специфика на личните имена от Чепинско (1515–1516 г.). // *Общуване с Изтока. Юбилеен сборник, посветен на 60-годишнината на Стоянка Кендерова*. София, 2007, 184–190.

²⁸ Съвременни тенденции в именуването на българите. // *Българистични проучвания*. т. 8, ВТУ. В. Търново, 2002, с. 78–85; Между традицията и модата. (Именуването на българите в края на XX век). // *Граматика и семантика. Научни изследвания в чест на проф. дфн Станьо Георгиев по случай неговата 80-годишнина*. В. Търново, 2010, с. 305–314.

²⁹ Посоки на развой в именуването на българите в началото на XXI век. // СПБО, т. 7, 2005, 34–45; Личните имена у българите в началото на XXI век (екстралингвистичен аспект). // СПБО, т. 8, 2006, с. 47–60.

³⁰ Данните от една анкета. // СПБО, т. 7, 2005, с. 101–104.

³¹ Идеята на проф. Николай Ковачев за Препоръчителен речник на личните имена у българите и днешните потребности на службите за именуване. // СПБО, т. 7, 2005, с. 122–124.

В едни от тях се разглеждат лексикалните основи – апелативни и проприални – за прозвищата и за родовите и фамилните имена³²; в други се хвърля общ поглед върху териториалното разпределение и честотата на разпространение на **суфиксите** (-ов-/ев-, -ск-и, -ин- и -ич-) в 4 макрорайона и в чужбина³³; трети са посветени на отделни проблеми на суфиксалния им изглас³⁴ или на специфичните особености на отделни райони³⁵; в четвърти се анализират някои словообразователни особености на фамилните имена от сложни основи³⁶ или пък фамилиите се изучават от гледна точка на формалното им вариране³⁷. На колебанията около съставките на трикомпонентната идентификация на омъжената жена е посветена отделна, твърде интересна статия.³⁸ В няколко други

³² Фамилните имена – съкровищница на изчезнали и редки лични имена. // *Българистични проучвания*, т. 9, ВТУ. В. Търново, 2003, с. 55–69; Прозвища от лични имена в именната практика на българите. // *Българска филологическа медиевистика. Сборник научни изследвания в чест на проф. дфн Иван Харалампиев*. В. Търново, 2006, с. 409–418.

³³ Общ поглед върху словообразователната специфика на българските фамилни имена. // СПБО, т. 4, 1999, с. 69–88 (със С. Симова).

³⁴ Към типологията на фамилните имена на -ол-ов. // *Научни приноси в памет на професор Константин Попов*. В. Търново, 2007, с. 389–394; Български фамилни имена на -олски/-улски/-елски. // *Λογος δνομαστικῆ (Логос ономастики)*, 2(2), Донецк (Украйна), ТОВ „Юго-Восток, Лтд”, 2008, с. 12–17.

³⁵ Към словообразователната специфика на фамилните имена във В. Търново през 1946 г. // *Oratio vitae simulacrum (Словото е отражение на живота)*. Сборник научни изследвания в чест на 65-год. на проф. д-р Христина Станева. В. Търново, 2009, с. 212–220.

³⁶ Два старинни типа български фамилни имена от сложни основи. // *Филология в пространстве культуры. (К 75-летию со дня рождения доктора филологических наук, профессора Евгения Степановича Отина)*. Донецк, Юго-Восток, 2007, с. 13–23; Български фамилни имена от сложни основи, тип *Боримечка*. // *Името в паметта на езика. Сборник в памет на професор Борис Симеонов*. Съст. П. Асенова. Изд. “Фигура”, С., 2008, с. 126–134; Типология на българските и словашките фамилни имена със сложна основа. // СПБИ, т. 10, 2010, с. 169–201 (с М. Кошкова).

³⁷ Вариантност на фамилните имена у българите. // *Научни изследвания в чест и в памет на акад. Иван Дуриданов*. В. Търново, 2006, с. 33–40.

³⁸ Фамилното име на българката. // *12. Slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola”*, Prešov, 1996, с. 157–162.

публикации се засягат проблемите за облика на подготвяния *Речник на фамилните имена*³⁹. Всички те взети като цяло са сериозен принос към създавания съвместно с пишещия тези редове *Речник на фамилните имена*, по който работата продължава повече от десетилетие.

Не може да остане пренебрегната важната и от голямо практическо значение публикация, посветена на въпроса за морфологичното/словообразователното оформяне или неоформяне на **бащините** имена, изключенията от което твърде лесно се узаконяват и се превръщат в заразителна мода, като създават и нови проблеми.⁴⁰

4. Още в 1996 г. в края на книгата си *Топонимията на Горнооряховско*, М. Ангелова-Атанасова издига призива „Подкрепете българската ономастика!”, като информира обществеността за подготвяни за печат 15 монографии, някои от тях очакващи още от 60-те и 70-те г. своя издател. Ала на тоя призив не идва отзив. Но тя вече има опит – през 90-те г. създават с проф. Н. Ковачев електронна база данни за българските фамилни имена през XX в. Тази стратегия на ЦБО от 90-те години доц. д-р М. Ангелова-Атанасова продължава и след кончината (през 2001 г.) на именития си колега и учител. По тоя начин се осъществяват два поредни нейни проекта от 2001 до 2008 г., финансирани от ВТУ, чрез които се полагат основите на електронната база данни на българската топонимия. Средствата, които ВТУ може да отпусне за подобни проекти, се оказват далеч по-малко от потребните за такава мащабна задача, но достатъчни за един старт. И работата продължава: издирват се ръкописи и се подготвят за печат. Ежегодно в издателския план на ВТУ се включват по 3–4 заглавия – става реално всичко, което с минимални средства, но с максимално всеотдаен труд и ентузиазъм може да се осъществи. Така се появяват на бял свят

³⁹ Компютърният архив-картотека на фамилните имена у българите като проект и реализация. // *Българистични проучвания*, 1997, с. 381–390 (със С. Семова); К словарю болгарских фамилий. // *Балканско езикознание*, XLIII (2003–2004), с. 2–3, с. 232–245; Проблеми по създаването на *Речник на фамилните имена у българите*. // *Езиковедски проучвания в памет на проф. Йордан Заимов*, С., 31–41.

⁴⁰ Бащините имена у българите днес (върху материал от кандидат-студентските списъци). // *Йорданка Маринова. Изследвания по случай нейния седемдесетгодишен юбилей*. В. Търново, 2006, с. 21–29.

топонимичните монографии за Великотърновско (2001), Пещерско (2007), Казанлъшко (2008), а после – и Дряновско (2009). Постигнатото дава основание на ФНИ на МОМН да утвърди (2008) проекта ѝ „Тезаурус на българската топонимия – неизчерпаем източник на информация за културно-историческо минало и народностна идентичност”. Това открива нови хоризонти: доц. д-р М. Ангелова-Атанасова сформира 11-членен екип, който, заразен от ентузиазма ѝ, се залавя за работа – на 23 януари 2009 г. е първото заседание на екипа (вж. <http://www.uni-vt.bg/1/?page=2399&zid=145>). Великото начинание не може без посвещение – през следващите 5 години М. Ангелова-Атанасова ще трябва да отдели много повече време за организиране на сложната и многообразна дейност на ЦБО, отколкото за индивидуалните си планове и научни задачи. Но, без да се омаловажава стойността на личните ѝ научни трудове, направеното от доц. д-р Мария Ангелова-Атанасова по проекта „Тезаурус” е несъмнено едно от най-значимите ѝ постижения, от най-трайна и непреходна стойност, от огромно значение не само за българската наука! За такова дело при една свястна научно-образователна политика все трябва да се намери начин за изразяване на признателност на републиканско равнище!

Ето я, представена по най-лаконичен начин равносметката за постиженията по проекта „Тезаурус на българската топонимия” – само като списък от отделни книжни тела с брой страници, по хронология на излизане от печат:

1. †Георги Христов, *Местните имена в Ардинско*, В. Търново, изд. “ИВИС”, 2009, 640 стр.

2. †Вельо Велев, *Местните имена в Брезнишко*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2009, 488 стр.

3. Недялка Иванова, *Местните имена в Луковитско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2009, 408 стр.

4. †Николай Ковачев, †Росица Ковачева-Цветанова, *Местните имена в Беленско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 256 стр.

5. †Лиляна Минева-Ковачева, *Местните имена в Русенско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2009, 272 стр.

6. †Георги Христов, *Топонимията като отражение на етно-религиозните процеси в Родопите*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2010, 148 стр.

7. Пело Михайлов, *Списъците на населените места като извори за научни изследвания*, Пловдив, изд. “Астарта”, 2010, 256 стр.

8. †Борис Симеонов, Елена Иванова, *Топонимията на Плисковско-Мадарския регион*, Пловдив, изд. “Астарта”, 2010, 356 стр.

9. Драгомир Лалчев, *Местните имена в Тополовградско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2010, 272 с.

10. Пело Михайлов, *Възпоменателни селищни имена в Пловдивска област*, Пловдив, “Астарта”, 2010, 144 стр.

11. Ничка Бечева, *Местните имена в Ивайловградско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2010, 416 стр.

12. Анелия Петкова, *Местните имена в Плевенско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2010, 264 стр.

13. Тодор Балкански, Кирил Цанков, *Енциклопедия на българската ономастика*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2010, 552 стр.

14. Кирил Цанков, *Местните имена в Никополско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2010, 280 стр.

15. †Вельо Велев, *Местните имена в Пернишко*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2010, 320 стр.

16. Румяна Кокаличева, *Местните имена в Харманлийско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2011, 696 стр.

17. Елена Първанова-Грьошел, *Топонимията на Карловско*, В. Търново, изд. “Астарта”, 2011, 260 стр.

18. Тодор Балкански, *Тутракан. Езиковоархеологически обзор*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2011, 90 стр.

19. Стоян Райчевски, *Местните имена в Малкотърновско*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2012, 276 стр.

20. †Йордан Заимов, *Български водопис*. Том 1, В. Търново, изд. “Фабер”, 2012, 612 стр.

21. †Йордан Заимов, *Български водопис*. Том II“, В. Търново, изд. “Фабер”, 2012, 682 стр.

22. Драгомир Лалчев, *Исторически обекти и лингвистична хронотопия на исихазма в Източна Тракия*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2012, 296 стр.

23. Васил Дечев, Владимир Демирев, *Топонимията на Сливенска околия*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2012, 453 стр.

24. Светослав Аджемлерски, *Справочник на селищните имена във Варненска област*, ВТ, изд. “Астарта”, 2012, 246 стр.

25. Димитрина Михайлова, *Семантични процеси и явления в българската топонимия (Етюди по проприална семантика)*, В. Търново, изд. “ИВИС”, 2012, 160 стр.

26. Тодор Балкански, Мариана Белнейска-Георгиева, †Цанка Константинова и Димитрина Михайлова, *Библиография на българската ономастика 1981–2000*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2013, 400 стр.

27. Тодор Балкански, *Местните имена в Пазарджишко*, В. Търново, изд. “Фабер”, 2013, 640 стр.

28. Димчо Момчилов, Наташа Чакърва-Кръстева, *Местните имена в Карнобатско*, В. Търново, изд. “ИВИС”, 2013, 838 стр.

29. †Николай Ковачев, *Географските имена в Ловешки окръг*, В. Търново, изд. “ИВИС”, 2013, 848 стр.

30. Анастасия Петрова, Добрина Берова, *Топонимията на Ямболско*, В. Търново, изд. “Астарта”, 2013, обем 500 стр.

31. Нинко Заяков, *Местните имена в Кулско*, В. Търново, изд. “Астарта”, 2013, 312 стр.

32. Гертана Кацарова-Папа, *Местните имена в Босилеградско*, В. Търново, изд. “Астарта”, 2013, 270 стр.

33. Таня и Захари Мишеви, *Местните имена в Елховско*, В. Търново, изд. “Астарта”, 2013, 320 стр.

34. Савка Близнашка-Янева, *Местните имена в Елинпелинско*, В. Търново, изд. “Астарта”, 2013, 251 стр.

35. Лалка Цветкова, *Местните имена в Трънско – подготвена за печат*

5. Към приноса ѝ към българската наука, просвета и висше образование трябва да отнесем и публикуваните от нея разнообразни по тематика изследвания⁴¹, творчески портрети на наши ономасти (Н. Ковачев, М. Москов, Д. Лалчев, Н. Иванова, Л. Селимски) и бележити личности, хроники, рецензии и отзиви, а не на последно място и участието ѝ като официален рецензент/опонент в процедури за научни степени и звания, както и престижното ѝ участие в съставянето на издания в Братислава нов *Българско-словашкия речник*. Представата за дейността на нашата Юбилярка би била далеч непълна, ако не отбележим специално и огромната ѝ работа като съставител и редактор на по-голямата част от отпечатаните 13 тома на издания от ЦБО периодичен сборник „Състояние и проблеми на българската ономастика

⁴¹ Между другото тя е основен съавтор – с много разработки – и съредактор на забележителна книга за родното ѝ село: *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, В. Търново, 2007 [Рец.: Г. Дюлгерова, в: Български език 2008/1].

(СПБО)⁴², както и на множество други сборници и монографии, на които е редактор или съредактор и които за краткост тук не се посочват поотделно. Всичко това, както и научните форуми, на които тя е организатор или/и съорганизатор, създаденият и поддържан от нея линк на ЦБО към сайта на ВТУ, множеството интервюта за различни медии значително съдействат за обединяване на изследвачите по ономастика и на внушителен брой краеведи у нас около работещото ядро във ВТУ и допринасят за популяризиране на резултатите от изследванията им. Не можем да се абстрахираме от преподавателската ѝ работа, на която тя, разбираемо, е посвещавала твърде много от скъпоценното си време: освен основния курс лекции, които чете, е разработила и няколко избираеми спецкурса по ономастика и е преподавала български език и култура в Братиславския университет през периода 1994–1998 г.

Прочее, можем да кажем като обобщение, че макар и да е осъществявана покрай нас и почти незабележимо за много лица от нашата Alma Mater, цялостната дейност на доц. д-р Мария Ангелова-Атанасова за развитието на ономастичната наука във Великотърновския университет заслужава **най-висока** оценка. Нашата колежка твърде много е допринесла и занапред ще допринесе за това, българската наука да може **достойно** да се равнява с науката на други страни и народи, да заеме полагаемото ѝ се място в световния научен процес. Като учен с международно признание, доц. д-р М. Ангелова-Атанасова е член на Комисията за славянска ономастика при Международния комитет на славистите; член и на Научния съвет (Advisory Board/Comité scientifique) на сп. “Studii și cercetări de onomastică și lexicologie”, което се издава в Университета в Крайова (Румъния).

Всеки европейски университет би се гордял с такъв талантлив и всеотдаен преподавател, неуморен изследвач и организатор на научноизследователската дейност, редактор и издател, сърдечен колега и забележителен човек!

⁴² *Състояние и проблеми на българската ономастика*: т. 4, 1999 (съвм. с Н. П. Ковачев); т. 5, 2002; т. 6, 2002; т. 7, 2005; т. 8, 2006; т. 9, 2009; т. 10, 2010 (член на ред. кол.); т. 11, 2010; т. 12, 2012 (отг. редактор), т. 13, 2013 (член на ред. кол.).

Ще преглътне поредното огорчение и – такива неща бързо се научават – пак ще е отворена за научно сътрудничество и колегиална дружба!

И затова – съвсем сърдечно е пожеланието ни към нашата мила колежка и уважавана учителка – да ѝ се случват повече поводи за усмивки, да се радва на нови творчески постижения и обществено признание! Както искрено я радват успехите на многобройните ѝ възпитаници!

Да бъде все така силна – да преодолява предизвикателствата, а да прощава на слабите!

А ние – колегите, приятелите и учениците на доц. д-р М. Ангелова-Атанасова, да си пожелаем взаимно късмета да чуваме и покоряващата ѝ песен!

Б И Б Л И О Г Р А Ф И Я

на научните публикации на доц. д-р Мария Ангелова-Атанасова
(хронологична)

Библиографията се отпечатва по повод 70-годишнината на доц. д-р Мария Ангелова-Атанасова, дългогодишен директор на Центъра по българска ономастика “Проф. Николай Ковачев” към ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”.

I. Отпечатани книги, студии, статии, научни съобщения и др.

1977

1. Селищни имена от турски произход в бивша Горнооряховска околия. // *Аспирантски сборник*, кн. IV, св. 2 – *Езикознание*, В. Търново, с. 61–71.

1979

2. Щрихи от портрета на един юбиляр. // В-к „*Росица*”, г. XXI, бр. 47 (892) от 24. 11. 1979, Севлиево, 1979, с. 4.

1982

3. Имената на изчезнали селища в Горнооряховско. // *1300 години Българска държава. (Доклади и съобщения от научна конференция на 5–6 ноември 1981 г.)*. В. Търново, ВТУ, 1982, с. 85–98.

1983

4. Топонимията на Лясковец като исторически извор. // *Велико Търново и Великотърновският край през вековете. (Доклади и научни съобщения от юбилейна научна конференция, проведена през 1981 г.)*. В. Търново, 1983, с. 137–147.

5. Български имена на селища в Горнооряховско. // *Славистични проучвания (Сборник в чест на IX международен славистичен конгрес)*. Изд. на ВТУ, София, с. 7–18.

6. Хидронимията на Горнооряховско. // *Юбилеен сборник „20 години Великотърновски университет“*, кн. I. Езикознание. В. Търново, 1983, с. 17–29.

7. Рец.: Ценно помагало за специалисти и краеведи. // В-к „Балканско знаме“, Габрово, бр. 30 (Рец. за „Българска ономастика“ на Н. Ковачев).

1984

8. Причини перемен в топонимической системе (резюме). // 15. *Internationaler Kongreß für Namenforschung (13.–18. August) Der Eigennamen in Sprache und Gesellschaft. Resümee der Vorträge und Mitteilungen, Karl-Marx-Universität, Leipzig*, 1984, с. 17.

1985

9. *Поликрайще, не Поликрайще!* // В-к „Борба“, бр. 121, В. Търново, 1985.

10. Причини перемен в топонимической системе. // 15. *Internationaler Kongreß für Namenforschung Der Eigennamen in Sprache und gesellschaft. Vorträge und Mitteilungen in der Sektion 1. Theorie, Methodik und Geschichte der Onomastik*, II, Leipzig, 1985, с. 1–5.

1986

11. Рец.: Приносно проучване на проблемите на българската антропонимия. // *Език и литература*, кн. 5, 1986, с. 121–123 (Рец. за книгата на Н. Иванова, П. Радева „От А до Я. Имената на българите“).

1987

12. Съдбата на българската топонимия през XV–XVIII в., отразена в турски извори за българската история и в промените, настъпили в топонимията на Горнооряховско. // *Сборник резюмета от Международна научна конференция „Турските завоевания и съдбата на балканските народи, отразени в исторически и литературни паметници от XIV–XVIII век“ (20–22 май 1987)*, Велико Търново, 1987, с. 55.

1988

13. Динамика на топонимичната система. // *Сборник резюмета от Юбилейна научна сесия по случай 25-годишнината на Великотърновския университет, т. I. Езикознание*, Велико Търново, 1988, с. 55.

14. Имена от изчезнали лексеми в топонимията на Горнооряховско. // *Български език*, 38, кн. 5, 1988, с. 420–422.

15. Мотивираност на местните имена. // *Сборник доклади от II-я Международен конгрес по българистика, т. 5. Диалектология и ономастика*. София, 1988, с. 252–258.

16. Проблемът за устойчивостта на местните имена. // *Славистични проучвания (в чест на X Международен славистичен конгрес)*, Великотърновски университет. В. Търново, 1988, с. 5–8.

1989

17. Две старинни имена от Горнооряховско: *Зъчка* и *Ъжевия*. // *Български език*, кн. 1, 1989, с. 69–70.

18. Языковые контакты в Великотърновском регионе по данным топонимии. // *Sixième Congrès International d'Études du Sud-Est Européen. Résumés. III*, S. BAN, 1989, с. 131–132.

1990

19. Някои съображения относно работата върху Българския топонимичен атлас и Историческия речник на българската ойконимия. // *Състояние и проблеми на българската ономастика (сборник доклади от Първа кръгла маса по проблемите на българската ономастика, 15–16 юни 1989г.)*. В. Търново, 1990, с. 48–52.

1991

20. Problems of nomination in Bulgarian Toponymy. // *International Congress of Onomastic Sciences*. Helsinki, 1991, 11 (резюме).

1992

21. Новите думи в български език от словообразователно гледище. // *Български език*, кн. 5, 1992, с. 440–447.

22. Старинни елементи в топонимията на Горнооряховско. // *Трудове на Великотърновския университет, Филологически факултет*, 1991, т. 24, кн. 2 *Езикознание*. В. Търново, 1992, с. 137–171.

23. Съдбата на българската топонимия през XV–XVIII в., отразена в турски извори за българската история и в промените, настъпили в топонимията на Горнооряховско. // *Турските завоевания и съдбата на*

балканските народи, отразени в исторически и литературни паметници от XIV–XVIII век (Сборник доклади от международна научна конференция, проведена на 20–22 май 1987 г.). В. Търново, 1992, с. 458–466.

1993

24. Топонимията на Горнооряховско. Проблеми на устойчивостта на функциониращата топонимична система. *Автореферат на кандидатска дисертация*. Велико Търново, 1993, 41 с.

25. Erste Nationaler Konferenz für Namenforschung. // *Namenkundliche Informationen*. ??, Leipzig, 1993, с. ???.

26. Psycho- and Socio-linguistic Determination of the Changes in the Sistem of Proper Names. // 18. *Internationaler Kongreß für Namenforschung (Zusammenfassungen)*, Universität Trier, 1993, с. 5 (резюме).

1994

27. Неуморим учен-краевед (по случай 75-годишнината на проф. Николай Ковачев). // *Архив за поселищни проучвания*, кн. 3–4, с. 180–185 (в съавт. със С. Симова).

28. Някои наблюдения над географската терминология и топонимията в произведенията на писателите от Търновската книжовна школа. // *Търновска книжовна школа, т. 5. Паметници, поетика, историография*. (Сборник доклади от Пети международен симпозиум, 6–8 окт. 1989 г.). В. Търново, 1994, с. 369–376.

29. Опит за изследване на психо- и социолингвистичните причини за промените в личноименната ни система. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 2. В. Търново, 1994, с. 147–152.

30. Предпоставки за създаване на български топонимичен речник и атлас. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 2. В. Търново, 1994, с. 175–180.

31. Спорното и безспорното в топонимията на Лясковец. // *Лясковец в миналото*. В. Търново, 1994, с. 35–56 (и 4 приложения).

1995

32. Българският фразеологизъм *иде /пристига/ росен-пресен*. // *Slavica Slovaca*, г. 30/1, Bratislava, 1995, с. 42–46.

33. Дарение за Великотърновския университет. // В-к „Неделник”, бр. 3 от 3–16. 02. 1995, В. Търново, с. 2.

34. Професор Николай Ковачев – неуморен учен и краевед. // В-к „Росица”, бр. 49 (1701) от 9 дек. 1995 г., Севлиево, 8 (в съавт. със С. Симова).

35. Проф. Николай П. Ковачев на 75 години. // *Български език*, XLV, кн. 3, 1995, с. 256–259.

36. Лексикални находки в топонимията. // *Сб. Палеобългаристика и старобългаристика* (в чест на проф. Иван Гълъбов). В. Търново, 1995, с. 239–243.

1996

37. *ТОПОНИМИЯТА НА ГОРНООРЯХОВСКО. ПРОБЛЕМИ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА ФУНКЦИОНИРАЩАТА ТОПОНИМИЧНА СИСТЕМА*. – Център по българска ономастика при Великотърновския университет. Изд. „Бендиди”, Велико Търново, 1996, 471 с.

38. Актуални проблеми на българската ономастика. // *Българистични изследвания* (Сборник доклади от Първа Международна научна сесия на, Международен семинар по български език и култура, В. Търново, 21–22 авг. 1995), В. Търново, 1996, с. 21–27.

39. К.ф.н. Драгомир Ганчев Лалчев. // *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 3. Ономасти и ономастични изследвания*. В. Търново, 1996, с. 185–186.

40. Лични имена от имена на звезди и съзвездия в съвременната българска антропонимия. // *Ономастично и етнолингвистично пространство на езика* (в чест на проф. Н. П. Ковачев) – Материали от Първия международен симпозиум, проведен в Института за български език при БАН в София от 22 до 25 окт. 1996 г. В. Търново, 1996, с. 43–54.

41. Проф. Моско Москов като ономаст. // *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 3. Ономасти и ономастични изследвания*. В. Търново, 1996, с. 129–132.

42. Проф. Николай Ковачев в българската ономастика. // *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 3. Ономасти и ономастични изследвания*. В. Търново, 1996, с. 93–100.

43. Състояние и перспективи на българската ономастика. // *Acta onomastica*, XXXVII, Praha, 1996, с. 26–35.

44. Фамилното име на българката. // 12. Slovenská onomastická konferencia a 6. seminár “Onomastika a škola”, Prešov 25.–26. októbra 1995, Prešov, с. 157–162.

45. Bulharský jazyk a literatúra (2). // *Štúdium slovanských filológií na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave*. Bratislava, 1996, с. 62–64.

46. Slovensko-bulharska vedecka konferencia (05. 1996, Bratislava). // *Smena*, r. II, Bratislava, 1996, с. 124.

1997

47. Компютърният архив-картотека на фамилните имена у българите като проект и реализация. // *Българистични проучвания. Международен семинар по български език и култура, Велико Търново, 20–21 август 1996 г.* Изд. “ПИК”, Велико Търново, 1997, с. 381–390 (в съавт. със С. Седова).

48. Сложните лични имена в българската личноименна система през периода 1981–1990. // *Onomastica*, г. XLII, Kraków, с. 149–170.

49. Характер на промените в българския именник през периода 1981–1990 г. // *Slavica Slovaca*, г. 32, № 1, Bratislava, 1997, с. 33–42.

1998

50. *ИМЕНАТА НА БЪЛГАРИТЕ В СЛОВАКИЯ* // *MENÁ A PRIEZVISKÁ BULHAROV NA SLOVENSKU*. – Kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku, Bratislava 1998, 120 с.

рец: **Urszula Bijak** – за двете книги (*Личните имена у българите и Имената на българите в Словакия*) – *Onomastica*, R. XLVII, Kraków 2002, с. 245–248

51. Проблеми на картографирането на българската географска терминология, съхранена в микропонимията. // *Zborník materiálov. 13. slovenská onomastická konferencia Modra-Piesok 2.–4. októbra 1997, Bratislava*. Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, Bratislava, 1998, с. 37–48.

52. Свободен асоциативен експеримент върху материал от българския именник. // *Slavica Slovaca*, г. 33, № 1, Bratislava, 1998, с. 34–40.

1999

53. Вместо увод. // *Биобиблиография на проф. Н. П. Ковачев*. ВТУ, В. Търново, 1999, с. 5–13 (научна биография на проф. Н. П. Ковачев).

54. Общ поглед върху словообразователната специфика на българските фамилни имена. // *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 4, Бащини, родови, фамилни имена, прякори и прозвища у българите*. В. Търново, 1999, Изд. на ВТУ, 1999, с. 69–88 (в съавт. със С. Седова).

55. Psycholinguistische und soziolinguistische Ursachen für die Veränderungen im System der Personennamen. // *Akten des 18. Internationalen Kongresses für Namenforschung; Trier, 12.–17. April 1993 – Band III Namensoziologie*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1999, с. 220–226.

2000

56. Географският термин *балта* в топонимията на България. // *Етнолингвистични проблеми на балканските народи*, София, 2000, с. 74–80.

2001

57. *ЛИЧНИТЕ ИМЕНА У БЪЛГАРИТЕ (1981–1990) СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ НА СЪВРЕМЕННИТЕ БЪЛГАРСКИ ЛИЧНИ ИМЕНА*. Изд. на ВТУ, В. Търново, 2001, 271 с.

рец: **Urszula Bijak** – за двете книги (*Личните имена у българите и Имената на българите в Словакия*) – *Onomastica*, R. XLVII, Kraków 2002, 245–248

2002

58. Из българската диалектна лексика и фразеология. (Няколко българско-словашки лексикални изоглоси) // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 6, ВТУ, В. Търново, 2002, с. 68–73.

59. *Научна биография на юбиляра (без заглавие). // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 6, ВТУ, В. Търново, 2002, с. 5–15.

60. Съвременни тенденции в именуването на българите. // *Българистични проучвания. Актуални проблеми на българистиката и славистиката, Международен летен семинар по български език и култура*, т. 8, ВТУ, Велико Търново, 2002, с. 78–85.

61. Съдбата на календарните имена през периода 1981–1990. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 5, ВТУ, В. Търново, 2002, с. 155–204.

2003

62. Фамилните имена – съкровищница на изчезнали и редки лични имена. // *Българистични проучвания. Актуални проблеми на българистиката и славистиката. Международен летен семинар по български език и култура*, т. 9, ВТУ, Велико Търново, 2003, с. 55–69.

2004

63. Библиография на Людвиг Селимски. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 8, УИ „Св. св. Кирил и Методий”, В. Търново, с. 247–270.

64. К словарю болгарских фамилий. // *Балканско езикознание*, XLIII (2003–2004), 2–3 (посветено на проф. дфн Л. Селимски), София 2004, с. 232–245.

65. Лексикалната основа на българската и лужишката топонимия. // *Сборник в чест на проф. Ангел Давидов. Материали от Международна научна конференция, В. Търново, 13–14 дек. 2002 г.*, Изд. на ВТУ, Велико Търново, 2004, с. 313–325.

66. Предговор. // Анна Кършева-Станимирова, *Наблюдения върху преводните отношения в условията на учебен превод (английски – български)*, В. Търново, 2004, с. 5-6.

67. Bibliographie des travaux du professeur Ljudvig Selimski. // *Балканско езикознание*, XLIII, 2–3, БАН, Институт за български език, 2004, с. 117–134.

2005

68. Българският език в началото на ХХІ век – иновации и езикова политика. // *Езикът и литературата в модерното общество. Jazyk a literatúra v modernej spoločnosti*. Посветен на 80-годишнината от създаването на българистиката в Братиславския университет „Ян Амос Коменски“, съст. Т. Ичевска, Изд. “Фабер”, с. 151–161.

69. Данните от една анкета. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 7, *В памет на проф. Н. П. Ковачев*, Изд. на ВТУ, В. Търново, с. 101–104.

70. За произхода на диалектния глагол *унегрям се*. // *Научни изследвания в чест на проф. д-р Боян Байчев*. УИ „Св. св. Кирил и Методий“, В. Търново, с. 49–50.

71. Идеята на проф. Николай Ковачев за Препоръчителен речник на личните имена у българите и днешните потребности на службите за именуване. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 7, *В памет на проф. Н. П. Ковачев*, Изд. на ВТУ, В. Търново, с. 122–124.

72. Посоки на развой в именуването на българите в началото на ХХІ век. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 7, *В памет на проф. Н. П. Ковачев*, Изд. на ВТУ, В. Търново, с. 34–45.

73. Проблеми по създаването на Речник на фамилните имена у българите. // *Езиковедски проучвания в памет на проф. Йордан Заимов*, БАН, ИБЕ. С., с. 31–41.

74. In memoriam. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 7, *В памет на проф. Н. П. Ковачев*, Изд. на ВТУ, В. Търново, с. 9–14.

75. Рец.: Ценен принос към българската диалектология (д-р Димитър Атанасов, “Мулдава” – ИПК “Екобелан”, Асеновград, 2005 г.). // В-к “Вестител”, год. VIII, бр. 380, 14-20 окт. 2005, с. 8.

2006

76. Бащините имена у българите днес (върху материал от кандидат-студентските списъци). // *Йорданка Маринова. Изследвания по случай нейния седемдесетгодишен юбилей*. Универс. изд. „Св. св. Кирил и методий“, В. Търново, 2006, с. 21–29.

77. Вариантност на фамилните имена у българите. // *Научни изследвания в чест и в памет на акад. Иван Дуриданов. Сборник с материали от Националната конференция в чест на неговата 85-годишнина на тема “Ономастика. Лексикология. Етимология. Етнолингвистика. Социоллингвистика”* – София, 9–10 май 2005 г. Универс. изд. „Св. св. Кирил и Методий”, В. Търново, 2006, с. 33–40.

78. Личните имена у българите в началото на ХХІ век (екстралингвистичен аспект). // *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 8 (Материали от Национална конференция „Проблеми на българската ономастика”, София, април 2004)*. Универс. изд. „Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 2006, с. 47–60.

79. Приносът на професор Николай Ковачев и Центъра по българска ономастика при Великотърновския университет за развој на българската ономастика. // *Восточноукраинский лингвистический сборник. Выпуск десятый*. Ред. Е. С. Отин) Донецкий национальный университет, ТОВ “Юго-Восток” Донецк, 2006, с. 314–321.

80. Прозвища от лични имена в именната практика на българите. / Българска филологическа медиевистика. Сборник научни изследвания в чест на проф. дфн Иван Харалампиев. Универс. изд. „Св. св. Кирил и методий”, В. Търново, 2006, с. 409–418.

81. Центърът по българска ономастика “Проф. Николай Ковачев” при ВТУ – състояние, задачи и перспективи. // *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 8 (Материали от Национална конференция “Проблеми на българската ономастика”, София, април 2004)*. Универс. изд. „Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 2006, с. 7–13.

82. Рец: Mária Košková a kolektív, Bulharsko-slovenský slovník I (A–K), Slavistický kabinet Slovenskej akadémie vied, Bratislava 2004, 709 s. / / *Проглас. Филологическо списание*. Универс. изд. „Св. св. Кирил и Методий”, В. Търново, XV, кн. 2, 2006, с. 157–161.

2007

83. Антропонимията на с. Павел като извор за историята му (Лични, фамилни, родови имена, прякори и прозвища). // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, Велико Търново, 2007, с. 142–173.

84. Географско местоположение. Административна принадлежност. Население. // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, Велико Търново, 2007, с. 9–11.

85. Два старинни типа български фамилни имена от сложни основи. // *Филология в пространство култури. (К 75-летию со дня рождения доктора филологических наук, профессора Евгения Степановича Отина)*. Донецк (Украйна), Юго-Восток, 2007, с. 13–23.

86. Дейността на читалище “Изгрев” в с. Павел. // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, Велико Търново, 2007, с. 217–239 (в съавт. с Р. Максимова).

87. Към типологията на фамилните имена на -ол-ов. // *Научни приноси в памет на професор Константин Попов. Материали от научната конференция “100 години от рождението на проф. Константин Попов” – София, 29–30 ноември 2007 г.* Издание на Дружеството на ономастите в България. Велико Търново, 2007, с. 389–394.

88. Метеоритът край с. Павел – знак от Космоса? // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, Велико Търново, 2007, с. 308–310.

89. Образователното дело в с. Павел до средата на XX век. // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, Велико Търново, 2007, с. 191–199.

90. ПОСЛЕСЛОВ. // *СЕЛО ПАВЕЛ, ВЕЛИКОТЪРНОВСКО. ИЗСЛЕДВАНИЯ. ДОКУМЕНТИ. СПОМЕНИ*. ИЗД. „АСТАРТА”, ВЕЛИКО ТЪРНОВО, 2007, С., с. 466–467.

91. Предговор. // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, Велико Търново, 2007, с. 7–8.

92. Словообразователната специфика на личните имена от Чепинско (1515–1516 г.). // *Обикуване с Изтока. Юбилеен сборник, посветен на 60-годишнината на Стоянка Кендерова*. София, 2007, с. 184–190.

93. Топонимията на с. Павел като извор за историята му. (Селищни, водни, местностни имена). // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, Велико Търново, 2007, с. 44–64.

94. Учителят. // *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени*. Изд. „Астарта”, Велико Търново, 2007, с. 306–307.

95. Рец. За книгата на Л. Димитрова-Тодорова “Местните имена в Поповско” и за нейната авторка – В: *Списание на Българската академия на науките = Journal of the Bulgarian Academy of Sciences ISSN: 0007-3989 SG=A 3889.- CXX, 2 (2007), s. 45–46.*

2008

96. Български фамилни имена на -олски/-улски/-елски. // *Λογος ὀνομαστικῆ (Логос ономастики)*, 2(2), Донецк (Украйна), ТОВ „Юго-Восток, Лтд”, 2008, с. 12–17.

97. Български фамилни имена от сложни основи, тип *боримечка*. // *Името в паметта на езика. Сборник в памет на професор Борис Симеонов*. Съст. Петя Асенова. Изд. “Фигура”, С., 2008, с. 126–134.

98. Рец.: Λογος ὀνομαστικῆς. // *Проглас*, 2008, кн. 2, с. 151–153.

2009

99. Актуалните проблеми на българската ономастика в началото на ХХI век. // *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 9 (Материали от Национална конференция по ономастика) – В. Търново, 2006*), Изд. „Ивис”, В. Търново, 2009, с. 7–12.

100. Ден на отворените врати. // *Проглас*. Изд. на ВТУ, 2009, кн. 1, с. 177–178.

101. Езикът на Цани-Гинчевите повести и унификационните процеси в българския книжовен език към края на ХІХ век. // *Стилистика и лингвистика. Сборник изследвания, посветени на професор доктор Димитър Чизмаров*. Изд. на ВТУ, В. Търново, 2009, с. 49–56.

102. Електронен архив картотека на българската топонимия. // *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 9 (Материали от Кръгла маса по актуалните проблеми на ономастиката, В. Търново, 2006 г.)*, Изд. „Ивис”, В. Търново, 2009, с. 511–519.

103. Към словообразователната специфика на фамилните имена във Велико Търново през 1946 г. // *Oratio vitae simulacrum (Словото е отражение на живота). Сборник научни изследвания в чест на 65-годишнината на проф. д-р Христина Станева*. Универс. изд. „Св. св. Кирил и Методий”, Велико Търново, 2009, с. 212–220.

104. **Малуша** или **Дюдря** преди **Павел**? – В: *Приятели за науката. Сборник в чест на проф. дфн Тодор Балкански, посветен на неговата 65-годишнина*. В. Търново, 2009 г., с. 47–51.

105. Интервю с проф. дфн Людвиг Селимски. // *Проглас*. Изд. на ВТУ, год. 18, 2009, кн. 2, с. 150–160.

2010

106. Между традицията и модата. (Именуването на българите в края на ХХ век) – В: *Грамматика и семантика. Научни изследвания в чест на проф. дфн Станьо Георгиев по случай неговата 80-годишнина.*, В. Търново, 2010, с. 305–314.

107. Електронните бази данни на Центъра по българска ономастика като основа за научно сътрудничество. – В: *Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 11 (доклади от Международна научна конференция, посветена на 70-годишнината от рождението на проф.*

Людвиг Селимски), Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 2010, с. 343–351.

108. Типология на българските и словашките фамилни имена със сложна основа. – В: Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 10 (посветен на 90-годишнината от рождението на проф. Николай Ковачев), Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 2010, с. 169–201 (в съавт. с Мария Кошкова).

109. Проф. д.ф.н. Людвиг Селимски на 70 години. Слово за юбиляра. – В: *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 11 (доклади от Международна научна конференция, посветена на 70-годишнината от рождението на проф. Людвиг Селимски), Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 2010, с. 27–42.

110. Спомен за Учителя. – В: сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 10 (посветен на 90-годишнината от рождението на проф. Николай Ковачев), Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 2010, с. 37–44.

2011

111. Тезаурусът на българската топонимия като проект и реализация. – В: *Chrematonimia jako fenomen współczesności*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińskiego-Mazurskiego w Olsztynie, pod redakcją Marii Biolik i Jerzego Dumy. Olsztyn, 2011, s. 23 – 30.

112. Самотният воин и благословената земя на Розовата долина. – Поздравление при представянето на „Топонимията на Казанлъшко“ на Чудомировите празници в Казанлък през 2008 г. – В: Ц. Константинова. *По стълбите, които водят надолу и нагоре*. Сборник с научни публикации и други материали. В. Търново, 2011, с. 562 – 564.

2012

113. Един заслужил изследвач на българската ономастика. (д-р Недялка Иванова на 65 години). – В: *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 12, Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 2012, с. 519–526.

114. Тезаурусът на българската топонимия – реализация и перспективи. – В: сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 12, Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 2012, с. 11 – 27.

2013

115. Минута мълчание. – В: *Григор Константинов. Спомени за бъдното* (сборник спомени в памет на Цанка Константинова), С., 2013, с. 63 – 69.

2014

116. Рец. Безценен принос за историята на Карнобатското краище: Димчо Момчилов, Наташа Чакърва-Кръстева, Местните имена в Карнобатско, Велико Търново, изд. “ИВИС”, 2013, 838 с. – В: *Известия на музеите в Югоизточна България, XXVI*, Стара Загора, 2014, с. 208–212.

2015

117. рец. Новият Българо-словашки речник. *Mária Košková, Bulharsko-slovenský slovník II (Ě - ě)*, Slavistický ústav Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied, Slovenský komitét slavistov, Bratislava, 2013, 691 s. – В: *сп. Проглас*, изд. на Филологическия факултет на ВТУ, 2015, кн. 1, с. 203–206.

II. Неотпечатани:

Микротопонимията и историята на езика (Размисли върху състоянието и перспективите на изследванията у нас) – доклад на *Международна научна конференция по ономастика „Ролята на ономастиката при изследването на историята и съвременното състояние на българския и другите славянски и балкански езици”*, организирана от ЦБО при ВТУ, юни 2014 г.

III. Редактор

Редактор и съставител:

1. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 1, Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий, ВТУ, В. Търново, 1990, (съредактор с проф. Н. П. Ковачев и др.).

2. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 2, Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий, ВТУ, В. Търново 1994, (съредактор с проф. Н. П. Ковачев и др.).

3. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 3, Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 1996 (съредактор с проф. Н. П. Ковачев и др.).

4. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 4, (207 с.) УИ “Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 1999.
5. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 5, (304 с.) Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 2002
6. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 6, (340 с.) Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 2002.
7. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 7, (с. 256) Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 2005.
8. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 8, с. 270) Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 2006.
9. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 9, (с. 533), издание на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”, изд. „Ивис”, В. Търново, 2009.
10. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 11, (683 с.), издание на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”, изд. „Ивис”, В. Търново, 2010.
11. Сб. *Състояние и проблеми на българската ономастика*, т. 12, (554 с.), издание на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий”, изд. „Ивис”, В. Търново, 2012.
12. Сб. *Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени.* (467 с.) Изд. ”Астарга”, Велико Търново, 2007.

Редактор // Научен редактор:

1. Николай Ковачев. *Честотно-етимологичен речник на личните имена*. В. Търново, 1995, 620 с.
2. Николай Ковачев. *Местните имена във Великотърновско*. Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, ВТУ, В. Търново, 2001, 320 с.
3. Тодор Балкански, Кирил Цанков. *Местните имена от Пещерското краище*. Изд. ВТУ, 2007, 371 с.
4. Цанка Константинова. *Топонимията на Казанлъшко*. Изд. ВТУ, 2008, 940 с.
5. Николай Ковачев. *Местните имена в Дряновско*. Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, В. Търново, 2009, 447 с.

6. Георги Христов. *Местните имена в Ардинско*. Изд. „Ивис“, В. Търново, 2009, 639 с.

7. Николай Ковачев, Росица Ковачева-Цветанова. *Местните имена в Беленско*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2009, 256 с.

8. Лиляна Минева-Ковачева. *Местните имена в Русенско*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2009, 272 с.

9. Борис Симеонов, Елена Иванова. *Топонимията на Плисковско-Мадарския регион*. Пловдив, изд. “Астарта”, 2010, 356 с.

10. Ничка Бечева. *Местните имена в Ивайловградско*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2010, 416 с.

11. Димчо Момчилов, Наташа Чакърва-Кръстева. *Местните имена в Карнобатско*. Велико Търново, изд. “ИВИС”, 2013, 838 с.

12. Нинко Заяков, *Местните имена в Кулско*. Велико Търново, изд. “Астарта”, 2013, 312 с.

13. Таня Мишева, Захари Мишев, *Местните имена в Елховско*, Велико Търново. изд. “Астарта”, 2013, 320 с.

14. Савка Близнашка-Янева. *Местните имена в Елинпелинско*. Велико Търново, изд. “Астарта”, 2013, 251 с.

15. Лалка Цветкова. *Местните имена в Трънско*. – 420 с., ръкопис, в предпечатна подготовка, редактирана през 2014/15 г.

Отговорен редактор:

1. Вельо Велев. *Местните имена в Брезнишко*. Изд. „Фабер“, В. Търново, 2009, 486 с.

2. Недялка Иванова. *Местните имена в Луковитско*. Изд. „Фабер“, В. Търново, 2009, 405 с.

3. Георги Христов. *Топонимията като отражение на етнорелигиозните процеси в Родопите*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2010, 148 с.

4. Пело Михайлов. *Списъците на населените места като извори за научни изследвания*. Пловдив, изд. “Астарта”, 2010, 256 с.

5. Драгомир Лалчев. *Местните имена в Тополовградско*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2010, 272 с.

6. Пело Михайлов. *Възпоменателни селищни имена в Пловдивска област*. Пловдив, “Астарта”, 2010, 144 с.

7. Анелия Петкова, *Местните имена в Плевенско*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2010, 264 с.

8. Тодор Балкански, Кирил Цанков. *Енциклопедия на българската ономастика*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2010, 552 с.

9. Кирил Цанков. *Местните имена в Никополско*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2010, 280 с.
10. Вельо Велев. *Местните имена в Пернишко*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2010, 320 с.
11. Румяна Кокаличева. *Местните имена в Харманлийско*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2011, 696 с.
12. Елена Първанова-Гръшел. *Топонимията на Карловско*. Велико Търново, изд. “Астарта”, 2011, 260 с.
13. Тодор Балкански. *Тутракан. Езиковоархеологически обзор*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2011, 90 с.
14. Стоян Райчевски. *Местните имена в Малкотърновско*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2012, 276 с.
15. Драгомир Лалчев. *Исторически обекти и лингвистична хронотопия на исихазма в Източна Тракия*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2012, 296 с.
16. Васил Дечев, Владимир Демирев. *Топонимията на Сливенска околия*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2012, 453 с.
17. Светослав Аджемлерски. *Справочник на селищните имена във Варненска област*. Велико Търново, изд. “Астарта”, 2012, 246 с.
18. Димитрина Михайлова. *Семантични процеси и явления в българската топонимия (Етюди по проприална семантика)*. Велико Търново, изд. “ИВИС”, 2012, 160 с.
19. Тодор Балкански, Мариана Белнейска-Георгиева, Цанка Константинова и Димитрина Михайлова. *Библиография на българската ономастика 1981–2000*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2013, 400 с.
20. Тодор Балкански. *Местните имена в Пазарджишко*. Велико Търново, изд. “Фабер”, 2013, 640 с.
21. Николай Ковачев. *Географските имена в Ловешки окръг*. Велико Търново, изд. “ИВИС”, 2013, 848 с.
22. Анастасия Петрова, Добрина Берова. *Топонимията на Ямболско*. Велико Търново, изд. “Астарта”, 2013, 500 с.
23. Гергана Кацарова-Папа, *Местните имена в Босилеградско*, Велико Търново, изд. “Астарта”, 2013, 270 с.

... и на още 11 топонимични монографии от предходния списък, издадени по проект „Тезаурус на българската топонимия”, без това да е отбелязано.

IV. Рецензент

Официален рецензент:

На хабилизационни трудове и докторски дисертации:

1. **Анна Чолева-Димитрова** (за старши научен сътрудник II ст. в Института за български език при БАН) – 2002 г.

2. **Марияна Парзулова-Баева** от Бургаски университет (“Българите и българите в Крим в светлината на езиковата археология”, за присъждане на научната степен „доктор на филологическите науки”) – 2009 г.

3. **Алла Николаева Войникова** – докт. от ИБЕ, доклад във ВАК относно процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор” за дисертация на тема „Ономастиката на селищата с българско население в Югозападния Буджак” – 2009 г.

4. **Кирил Йовчев Цанков** от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий”, становище по конкурса за академичната длъжност **професор по Съвременен български език** във ФФ на ВТУ – 2011 г.

5. **Драгомир Ганчев Лалчев** от ЮЗУ „Неофит Рилски” – рецензия за конкурс за академичната длъжност **редовен професор** по специалност Български език - лексикография и ономастика) – 2012 г.

6. **Полина Пламенова Николова** от Катедрата по славянско езикознание на Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” – 2013 г.

... И отзиви за ономастични дисертации и хабилизационни трудове:

- в чужбина: **Казахстан** (Айгул Жакупова, Сауле Иманбердиева, Асем Акшолова), **Дагестан** (Муса Багомедов), **Украйна** (Анна Михина), **Молдова** (Алла Войникова).

- у нас: множество във ВТУ и ИБЕ при БАН.

На издания:

1. Mária Košková a kolektív, *Bulharsko-slovenský slovník I (A - K)*, Slavistický kabinet Slovenskej akadémie vied, Bratislava 2004, 709 s. – официален рецензент.

2. Белчо Кръстев, *Топонимията на Преславско*, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски”, Шумен, 2005, 296 с.

3. *На научни проекти в Словакия*: Договорено е сътрудничество за безплатно рецензиране и оценка на научни проекти, финансирани от Министерството на образованието и науката на Словакия. Досега е искана оценка само за един проект на Словашката академия на науките през 2009 г.

V. Научен консултант:

Анна Ф. Михина, *Антропонимия българской диаспоры Северного Приазовья*, Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий”, В. Търново, 2014, 606 с.

Специализанти:

1. **Анна Михина** (Украйна) – през 2008 г., 2010 г. и 2013 г. във връзка с разработване на монографии за личните и фамилни имена на българите в Приазовието.

2. **Асем Акиолакова** (Казахстан) – 2010 г., за работа по докторска дисертация на тема „Ортология казахското онима в русской речи”.

3. **Патрик Боровяк** (Полша) – 2010 г., за методология на антропонимичните изследвания и създаването на електронни бази данни в ЦБО на ВТУ.

VI. Научни проекти:

През периода 1993 – 2013 г. са подготвени 16 проекта, от които 8 са одобрени. Финансирани са от Фонд „Научни изследвания” при Министерството на образованието и науката, Великотърновския университет и Фондация „Отворено общество”.

Класирани проекти:

1. Проект, класиран от Фондация „Отворено общество” през 1994 г. за *безвъзмездно предоставяне на компютър за нуждите на ЦБО*. Компютърът SX 396, който получихме, създаде предпоставка за електронни бази данни и ние сложихме началото им със серия от проекти, чиято цел е създаването и обработването и оползотворяването им.

2. *“Фамилните имена у българите”* – проект от 1994 г., финансиран от ФНИ при МОН (договор НИ ОХИ 417/1994), завършен в края на 1998 г. и получил най-висока оценка. Беше създадена база данни за фамилните имена у нас до 1990 г. и извършени първите цялостни наблюдения над процесите в тази част на антропонимната система. За организирането на материала, закупен от Национална служба ЕСГРАОН, ползвахме полезния опит на проф. Н. Ковачев при обработването на личните имена на българите, родени през периода 1891–1980 г. Започнахме подготовка за създаване на Речник на фамилните имена у българите през XX век (до 1990 г.).

3. Проект, класиран от Фондация „Отворено общество“ през 1995 г., за *съфинансиране на отпечатването на монографията „Топонимията на Горнооряховско. Проблеми на функциониращата топонимична система“*.

4. „Фамилните имена у българите през XX век“, получил одобрение за финансиране от МОН (договор НИП – 1001/28.03.2000), но нереализиран поради технически причини.

5. *“Компютърен архив-картотека на българската антропонимия и топонимия”*, финансиран от ВТУ (РД-1913/12.12.2001 г.). Бяха допълнени данните за личните и фамилни имена през периода 1991-2000 г. и по този начин беше създаден пълен компютърен архив на личните и фамилни имена у българите през XX век и поставено началото на архив-картотека на родови, прякорни и прозвищни имена (помощен архив за етимологизиране на фамилните имена и топонимите). Продължи работата по създаването на компютърен архив на българската топонимия.

6. *“Етнокултурни пространства и взаимодействия на Балканите”*, финансиран от ВТУ (РД-2270/11.12.2002 г.), съвместна разработка с катедра “Етнология”. Активира сътрудничеството ни с етнологи и историци от ВТУ и позволи известно обновяване на компютърната конфигурация на ЦБО.

7. *“Електронен топонимичен архив”*, финансиран от ВТУ (РД-1243/19.12.2005 г.), чиято задача е попълване на създадения архив чрез издирване и публикуване на неиздадените топонимични монографии и нови изследвания за запълване на белите петна на топонимичната карта на България. Издадени монографични изследвания за Великотърновско, Дряновско, Казанлъшко, Пещерско. Издирват се текстове на неотпечатани ръкописи и се започва подготовка за печат на монографии за Беленско, Русенско, Луковитско и др.

8. *“Тезаурус на българската топонимия – неизчерпаем източник на информация за културно-историческо минало и народностна идентичност”*, финансиран от ФНИ (Д002-156/16.12.2008 г.), реализиран през периода 2009–2013 г. За пръв път у нас се създава научен екип от 15 души (първоначално 13), който привлича и множество външни сътрудници, в резултат на което са издадени общи 34 заглавия (всички подготвени монографии за отделни околии, някои престояли десетилетия, Библиография на българската ономастика за периода 1981–2000 г., Енциклопедия на българската ономастика и др.;

дигитализирани са топонимните архиви на ВТУ, СУ и отчасти на ЮЗУ; закупена е необходимата техника; създадена е подходяща компютърна програма за обработване и оползотворяване на базата данни по топонимия; създадено е действащо ономастично общество и организация за досъбиране на материала от неизследваните райони. С тези темпове на работа до края на 2015 г. можеше да запълним „белите петна“ на топонимичната карта на България, които сега заплашват да останат черни дупки.

VII. Организиранни конференции, кръгли маси, дни на отворените врати:

1989 (16-17 юни) – **Първа Кръгла маса** „Проблеми на българската ономастика“. Материалите са публикувани в т. 1. на СПБО, ВТ. 1990 (организирана съвместно с проф. Ковачев). По предложение на проф. Н. Ковачев се гласуват решения, между които и за **създаване на Национален съвет по българска ономастика**.

1990 (14 юни) – **Втора Кръгла маса** „Принципи за съставяне на български топонимичен речник и атлас“ (в памет на проф. д-р Й. Заимов и послучай 70 г. от рождението му). Материалите са публикувани в т. 2. на СПБО, ВТ. 1994. (организирана съвместно с проф. Ковачев).

1991 (21–25 окт.) – **Първа национална конференция** по българска ономастика „Поява, произход, развой и разпространение на личните имена в България“. Материалите са публикувани в т. 2. на СПБО, В. Търново, 1994 (организирана съвместно с проф. Ковачев). Гост е проф. А. В. Суперанская.

1996 (22-25 окт.) – **Първи международен симпозиум** „Ономастично и етнолингвистично пространство на езика: астроними, вендоними, еортоними, зооними, фитоними, хрононими и др.“ – София, организиран съвместно от ИБЕЗ, ВТУ, ЮЗУ, посветен на проф. Н. П. Ковачев. Материалите са отпечатани в сборник *Ономастично и етнолингвистично пространство на езика, т. I и II*, ИК „Знак ‘94“, В. Търново, 1996.

1999 (22–24 ноем.) – **Юбилейна научна конференция по ономастика**, посветена на 80-годишнината на проф. Н. Ковачев. Материалите са публикувани в т. 6. на СПБО, В. Търново. 2002.

2003 (18–19 април) – **Национална Кръгла маса** „Именуването на българите в началото на XXI век“ и **Национална дискусия** „Антропонимичните изследвания в полза на антропонимичната практика“. Материалите са публикувани в т. 7. на СПБО, В. Търново. 2005.

2004 (май) – **Национална конференция по ономастика** – София, ИБЕ при БАН, организирана съвместно с Т. Балкански. Материалите са публикувани в т. 8. на СПБО, В. Търново. 2006.

2006 (16–17 юни) – **Национална конференция по ономастика** „Състояние и проблеми на българската ономастика в началото на XXI век” **Кръгла маса** „Електронен архив картотека на българската топонимия”. Материалите са публикувани в т. 9. на СПБО, В. Търново. 2009. Избран Експертен съвет за създаване на Национален електронен архив по топонимия.

2009 (23 ян.) – **Ден на отворените врати:** Представяне на екипа на научния проект на ЦБО „Тезаурус на българската топонимия...” и запознаване с целите, задачите и значимостта на проекта.

2009 (11 март) – **Ден на отворените врати:** Среща с екипа на Тезауруса. Представяне на монографиите „Топонимията на Казанлъшко”, „Местните имена в Ботевградско” и „Местните имена от Пещерското краище” и техните автори (д-р Ц. Константинова, доц. д-р Д. Михайлова, доц. д-р К. Цанков и проф. дфн Т. Балкански).

2009 (8 април) – **Ден на отворените врати:** Открито заседание на Експертния съвет. Обсъжданият проблем е: „Националната електронна база данни на българската топонимия. Проблеми на сътрудничеството”. Демонстрация на създаваните в ЦБО електронни бази данни. Лекция на **проф. дфн Л. Селимски** (Шльонски университет, Полша) на тема „Варианти при собствените имена. Звуковите промени като фактор на развоя.

2009 (13 май) – **Ден на отворените врати:** Лекции на **ст.н.с. дфн Т. Балкански:** „Основи на езиковата археология” и на **доц. д-р М. Ангелова-Атанасова** „Топонимия и краезнание”. **Семинар** за начинаещи изследвачи.

2009 (25–26 септ.) – **Международна научна конференция** „Славянска и балканска ономастика”, посветена на 70-годишнината от рождението на проф. Людвиг Селимски. Материалите са публикувани в т. 11. на СПБО, В. Търново. 2010. В рамките на конференцията е проведена и **работна среща на Експертния съвет** за изграждане на национален електронен архив на българската топонимия.

2010 (13 май) – **Ден на отворените врати**, посветен на **пионерското дело на проф. Борис Симеонов**. Представена е новоизлязлата книга на Б. Симеонов и Елена Иванова „Топонимията на Плисковско-Мадарския регион”. Присъстват ученици и следовници на именития учен от СУ, ПУ и ШУ, в които е работил и оставил безценни архиви по ономастика.

2010 (24 и 25 юни) – **Дни на отворените врати:** лекция на проф. дфн **Анна Пажимиев** (Варшава): *Обща характеристика на прабългарския език; Реконструкция на прабългарския език на базата на ономастичните останки в славянските езици. Методологични търсения*; доц. д-р **Стефан Йорданов** (ВТУ): *Бележки върху прабългарската ономастика – от соционими към лични имена*. Представяне на монографията **„Местните имена в Русенско“** на Лиляна Минева-Ковачева.

2010 (24–25 септ.) – **Дни на отворените врати:** доц. д-р **М. Ангелова-Атанасова** (ВТУ) – „*Тезаурусът на българската топонимия като проект и реализация*“ и „*Непреходното дело на проф. Николай Ковачев*“; проф. дфн **Т. Балкански** – „*Вельо Велев – вдъхновен изследвач на Брезнишко и Пернишко*“; проф. дфн **Л. Селимски** (Шльонски университет, Полша) – „*Звуковите промени при собствените имена (с примери от непубликувани материали и бележки по публикувани изследвания)*“; **Маргарита Николова** (Видин) – „*Топонимът Котица*“; **Цветя Райчевска** (София) – „*Можем ли да открием в съвременен топоним „мандра” следа от т.н. tandria в писмата на Роман Лакипин до цар Симеон?*“ Среци и консултации на екипа на проекта с външни изследвачи.

2012 (13–15 септ.) – **Международна научна конференция** „Славянска и балканска ономастика” и **Кръгла маса** „*Научното сътрудничество между ономастичните центрове на национално и наднационално равнище*”. Откриването на конференцията беше белязано с тържествено слово за безсмъртното дело на проф. Й. Заимов и неговият „Български водопис”. Представени бяха двата впечатления тома на новоизлязлото заглавие. Материалите са публикувани в т. 13. на СПБО, В. Търново, 2013.

2013 (15 март) – **Ден на отворените врати:** Изложба с издания на Центъра по българска ономастика. Информация за настоящето и перспективите на ЦБО: проф. д-р **Кирил Цанков** – *Перспективи за развитието на Центъра по българска ономастика* „Проф. Н. Ковачев; доц. д-р **Мария Атанасова** – *Проектът „Тезаурус на българската ономастика” – етап от изграждане на националната база данни на българската топонимия*. Представяне на новите монографии в областта на българската топонимия и техните автори.

Бележка: **Всички мероприятия сме организирали и провели с активната помощ на невероятната Соня Седова – специалист на ЦБО от 1994 г. Без преувеличение мога да кажа, че тя успешно замества цял организационен комитет!**

VIII. Други: Подготвени материали за линка на ЦБО към сайта на ВТУ.